

ROM HORIZON & Groeifonds Flevoland

Een stevig fundament voor een veelbelovende samenwerking tussen het Rijk en de regio

Onderbouwing van de propositie richting Rijk.



Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Horizon, de ROM van Flevoland	4
2.1. Kenschets economie van Flevoland	4
2.1.1. Economische structuur en ontwikkeling	4
2.1.2. Regionale inbedding en draagvlak	4
2.2. Nadere kennismaking met Horizon	4
2.3. Samenwerking Horizon met de regio	5
2.4. Bijdrage Horizon aan het rijksbeleid	7
2.5. Toekomst en versterken Horizon	7
2.6. Exploitatiebijdrage ministerie EZK aan Horizon	8
3. Investeringsfonds	9
3.1. De financieringscontext	9
3.1.1. Inleiding	9
3.1.2. Provinciaal beleid: versterking van het ecosysteem	9
3.1.3. Kapitaalmarktstudie	9
3.2. Fondsofzet	10
3.2.1. Inleiding	10
3.2.2. Doelstelling: ontsluiten meer (groei)kapitaal	10
3.2.3. Relatie met overig financieel instrumentarium in de regio	11

1. Inleiding

De provincie Flevoland is trots op haar ondernemers. Niet voor niets behoort de provincie Flevoland al jaren tot de sterkst groeiende regio's van Nederland. De centrale ligging, de goede ontsluiting en de aantrekkelijke grondprijzen hebben veel ondernemers doen besluiten zich blijvend in Flevoland te vestigen.

Als jongste provincie van Nederland telt Flevoland inmiddels meer dan 42.000 ondernemers. Ondernemers die kansen zien om hun bedrijf verder te ontwikkelen, die zoeken naar nieuwe verdienmodellen en die actief willen bijdragen aan een toekomstbestendig Flevoland.

Recent onderzoek¹ toont aan dat Flevolandse ondernemers dringend behoefte hebben aan kapitaal voor de marktintroductie van innovatieve producten of diensten. Kapitaal dat via de reguliere kapitaalmarkt niet wordt verstrekt. De provincie wil daarom om een geheel nieuw fonds in het leven te roepen. Dit fonds, het Groeifonds Flevoland genaamd, zal in 2020 worden gelanceerd. In dit businessplan zijn de kaders van dit fonds uitgewerkt, in termen van fondsomvang, doelstellingen en governance.

Het beheer van het Flevolandse Groeifonds zal worden ondergebracht in een aparte B.V. De Flevolandse ontwikkelingsmaatschappij Horizon zal tot statutair bestuurder worden benoemd. Horizon heeft een duidelijke focus op innovatie, groei, ondernemerschap en internationalisering en exploiteert en beheert daarnaast fondsen ter financiering van de verschillende stadia van bedrijfsgroei. Met het Flevolandse Groeifonds worden de financieringsmogelijkheden voor ondernemers aanzienlijk uitgebreid en kan Horizon een breed palet aan financieringsmogelijkheden aan Flevolandse ondernemers aanbieden.

Met Horizon en het Flevolandse fondsenlandschap wil de provincie actief randvoorwaarden creëren zodat het MKB onder andere met haar producten en diensten een bijdrage kan leveren aan de maatschappelijke opgaven waar onze samenleving zich voor gesteld ziet. Het betreft hier in elk geval de energietransitie, de verduurzaming van onze voedselvoorziening, de optimalisering van ons vervoerssysteem alsook de digitalisering van het Midden- en Kleinbedrijf. De inzet op deze maatschappelijke opgaven vraagt om een verdere groei en ontwikkeling van Horizon en haar medewerkers. Die groeiambities worden in deze propositie verder toegelicht.

¹ Kapitaalmarktonderzoek Flevoland, mei 2019, KplusV.

2. Horizon, de ROM van Flevoland

2.1. Kenschets economie van Flevoland

2.1.1. Economische structuur en ontwikkeling

De economie van Flevoland groeit hard, sneller dan andere regio's in Nederland. Steeds meer (internationale) bedrijven kiezen voor Flevoland als vestigingsplaats en ondernemers in Flevoland nemen op grote schaal nieuwe mensen aan. Cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek en ING laten zien dat de Flevolandse economie de laatste vijf jaar groeide met gemiddeld 3% per jaar, met een uitschieter van 4,8% in 2017. Ook voor 2019 wordt weer een bovengemiddelde groei verwacht. Het aantal banen in Flevoland bedraagt momenteel rond de 190.000. De banengroei in Flevoland beweegt zich in de laatste drie jaar rond de 3% per jaar.

Flevoland heeft, als jongste provincie van Nederland, een duidelijk MKB profiel, met veel eerste en tweede generatie bedrijven. De economische activiteiten kennen een goede ruimtelijke spreiding, Almere is sterk in zakelijke dienstverlening en Lelystad heeft relatief veel werkgelegenheid in de maakindustrie en de logistiek. Ook Zeewolde is de thuishaven van diverse grote logistieke bedrijven. De landbouw en de hieraan gekoppelde bedrijvigheid concentreren zich in de Noordoostpolder en Dronten. Op Urk domineert de visserij, de visverwerkende industrie en maritiem georiënteerde bedrijvigheid.

Flevoland heeft volop ruimte om te ondernemen; een belangrijke voorwaarde voor veel ondernemers die zoeken naar een geschikte locatie. Dicht bij de Randstad met haar logistieke knooppunten en toch net uit de hectiek en met een aantrekkelijke grondprijs. Dit unieke profiel wil Flevoland de komende jaren nadrukkelijker voor het voetlicht brengen om nieuwe bedrijvigheid aan te trekken en het economisch profiel van Flevoland te verbreden. Dat geldt zowel voor het aantrekken van buitenlandse ondernemingen als voor (startende) Nederlandse ondernemingen. Met specifieke aandacht voor de topwerklocaties Flevokust, Amsterdam-Lelystad Airport en de Maritieme Servicehaven².

2.1.2. Regionale inbedding en draagvlak

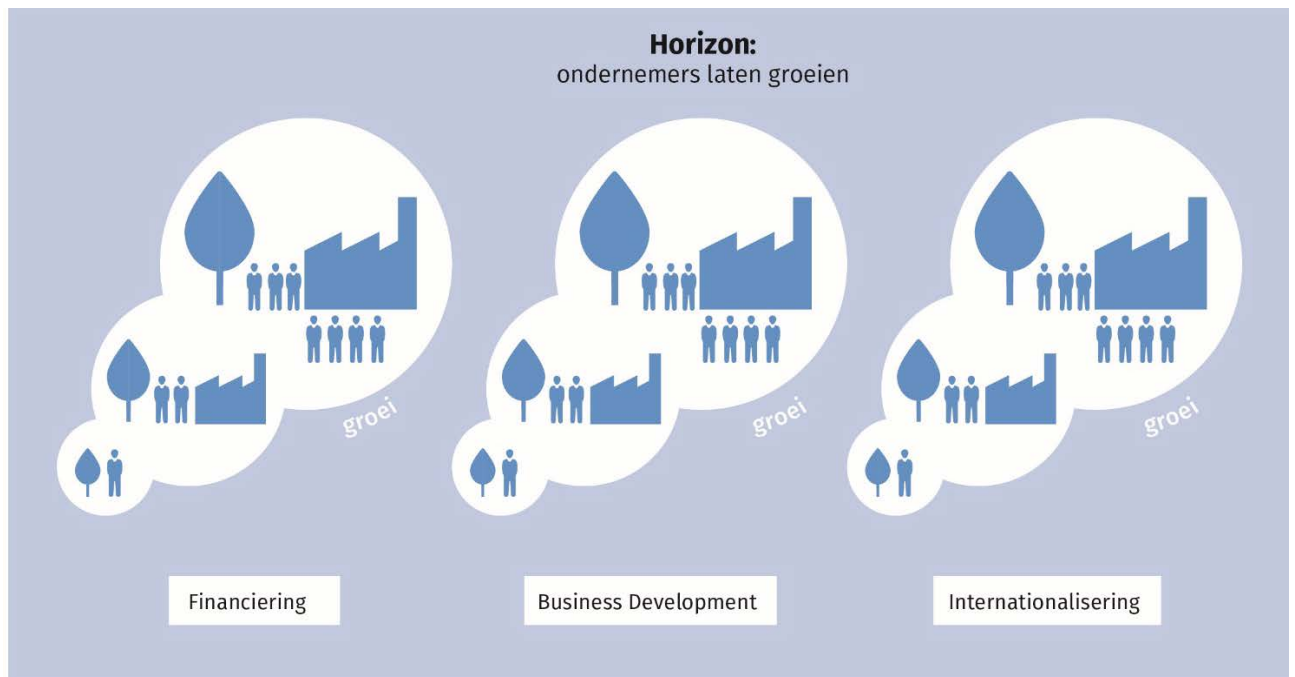
Flevoland is een provincie met een overzichtelijke structuur en korte bestuurlijke lijnen. Flevoland kent zes gemeenten waar op een open en constructieve wijze mee wordt samengewerkt. De provincie werkt samen met alle omliggende regio's. Samen met de twee grootste Flevolandse gemeenten is de provincie partner in de samenwerking van de Metropoolregio Amsterdam. Ook met de regio Zwolle wordt samengewerkt en is bijvoorbeeld geïnvesteerd in de PPS rondom e-commerce. Vanuit de MKB samenwerkingsagenda wordt op noordvleugel niveau samengewerkt met Noord-Holland en Utrecht en voor de uitvoering van Kansen voor West (het operationeel programma voor EFRO) wordt in landsdeel west trekt Flevoland op met de vier provincies in landsdeel west.

2.2. Nadere kennismaking met Horizon

Horizon is de regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) voor Flevoland. De provincie Flevoland is 100% aandeelhouder en laat een deel van haar economisch beleid uitvoeren door Horizon. Horizon is in 2019 voortgekomen uit de fusie van de Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland met Beheer Flevoland participaties. Met de lancering in het voorjaar van 2019 heeft de ROM niet alleen een nieuwe naam gekregen, maar ook een nieuw kantoor, een nieuwe directeur, een nieuwe Raad van Commissarissen en een nieuwe structuur. De statuten zijn gewijzigd, naar aard en functie vergelijkbaar met andere regionale ontwikkelingsmaatschappijen.

Horizon richt zich primair op ondersteuning van het MKB met ambitie en potentie om te groeien en geeft nu, net als ontwikkelingsmaatschappijen in de rest van het land, invulling aan haar taken langs drie lijnen: internationalisering, business development en financiering. Zie ook Figuur 1.

² Uitnodiging Regio Deal Noordelijk Flevoland, augustus 2018, provincie Flevoland.



Figuur 1: ondernemers laten groeien langs drie lijnen

Meer specifiek:

1. Internationalisering: zowel acquisitie van buitenlandse bedrijven en partner Invest in Holland/NFIA als handelsbevordering.
2. Business development: ondersteuning van het (innovatief) MKB, ontwikkeling van programma's, projecten en businesscases voor kansrijke thema's en sectoren en de uitvoering van regelingen.
3. Capital: verstrekken van bedrijfsfinanciering in de vorm van participaties en leningen.

De omvang van de doelgroep voor Horizon is naar schatting tussen de 8.000 en 10.000 ondernemingen.

2.3. Samenwerking Horizon met de regio

In vergelijking met andere provincies heeft Flevoland een overzichtelijke ondersteuningsstructuur voor het bedrijfsleven. Daardoor is het mogelijk dat een belangrijk deel van het ecosysteem voor ondernemers in Flevoland bij Horizon kan worden belegd zonder daarmee in 'concurrentie' te treden met andere instituties. Door alle functionaliteiten gericht op ondernemersondersteuning bij Horizon te beleggen wordt de ROM in positie gebracht en is het voor ondernemers en stakeholders overzichtelijk georganiseerd (1 loket). Vanuit deze stevige positie is Horizon in staat om niet alleen toegevoegde waarde te bieden voor Flevolandse ondernemingen, maar ook voor andere partijen binnen en buiten Flevoland waar zij mee samenwerken. Zo heeft Horizon een heel divers scala aan projecten en programma's waar op een soms formele maar vaak ook pragmatische wijze invulling wordt gegeven aan de samenwerking. Hieronder enkele voorbeelden van de toegevoegde waarde van Horizon in de samenwerking met gemeenten, andere overheden en samenwerkingsverbanden.

Samenwerking Horizon met gemeenten in Flevoland

Vanuit Capital:

Horizon beheert op dit moment vier investeringsfondsen. De historische investeringsportefeuille laat zien dat verreweg de meeste investeringen worden gedaan in bedrijven in de gemeente Almere. Eén van deze fondsen is het Technofonds, een gemeenschappelijk instrument van de Flevolandse gemeenten en Horizon. De gemeenten Almere (20%), Lelystad (10%), Dronten (3%), Noordoostpolder (4%) en Urk (1%) zijn aandeelhouders van dit fonds. Daarnaast beheert Horizon de leningenportefeuille van de Economic Development Board Almere (EDBA).

Vanuit International:

Ook op het gebied van acquisitie wordt samengewerkt met en waarde geleverd aan de gemeenten in Flevoland. Momenteel wordt voor een verdere optimalisering van de acquisitie binnen Flevoland

samengewerkt aan het project Top Werk Locaties. Deze Top Werk Locaties vormen de gezamenlijke propositie van gemeenten en provincie voor buitenlandse investeerders. Alle gemeenten zijn hierbij betrokken op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Daarnaast is Horizon met gemeenten in gesprek over een onderling convenant met afspraken over de optimalisering van het acquisitieproces. Verder is Horizon lid van de Werkgroep Logistieke Hotspot Flevoland, samen met de gemeenten Almere, Lelystad, Zeewolde en Dronten.

Vanuit Business Development:

Horizon voert in opdracht van de gemeente Almere het project Flevo Campus Almere uit. Partners zijn onder andere de Universiteit van Wageningen en de Aeres Hogeschool Almere-Dronten. Daarnaast is Horizon kwartiermaker voor het Darmgezondheidspaviljoen Floriade 2022 Almere. Horizon doet dit op verzoek van o.a. de gemeente Almere, Yakult, de Universiteit Maastricht, de Universiteit Wageningen, het Flevoziekenhuis en de Kinderkliniek Almere.

Horizon en de gemeente Noordoostpolder zijn partner in het Programma Lasting Fields in de Praktijk. In dit programma wordt een geheel nieuw landbouwconcept getest, gebaseerd op lichte, zelfrijdende voertuigen die de bodem ontzien.

Samenwerking Horizon met stakeholders buiten Flevoland

Vanuit Capital:

In samenwerking met de BOM rolt Horizon dit najaar een Investor Readiness programma uit dat is ontwikkeld door de BOM, waarmee startups en scale-ups intensief worden begeleid om uiteindelijk 'investeringswaardig' te maken.

Vanuit International:

Binnen International onderscheidt Horizon twee disciplines: Trade en Acquisitie.

Binnen het recent gelanceerde programma Trade wordt samengewerkt met Go4Export van Oost NL, bijvoorbeeld in de vorm van gezamenlijke projecten. Daarnaast kunnen ondernemers over en weer deelnemen aan activiteiten (seminars, in- en uitgaande missies, beursbezoeken).

Binnen het TINL netwerk is Horizon voornemens met andere regio's samen te werken en gebruik te maken van elkaars handelsmissies en activiteiten. Maar ook door deze in toenemende mate samen te organiseren, meerjarige programmering en representatie in belangrijke exportmarkten.

In samenwerking met Amsterdam Trade & Innovate zien we mogelijkheden op het thema AgroFood en de Floriade. Feeding the City en korte ketens zijn een perfecte kapstok voor Horizon en Almere als schakel tussen Flevoland en de Randstad.

Wat betreft de acquisitie is Horizon dit voorjaar lid geworden van het Nationaal Acquisitie Platform van het NFIA met alle ROM's in Nederland en wordt actief samengewerkt. Zo hebben de AgroFood regio's op de IFT gezamenlijk bedrijven bezocht, leads verdeeld en een stand ingericht.

Verder neemt Horizon deel aan het Nationaal Acquisitie Overleg Logistiek met onder andere SADC, de BOM, de NOM en Rotterdam Partners. Ook is Horizon onderdeel van het nationale ROM overleg logistiek, met onder andere het Liof, Oost NL, Innovation Quarter en de Topsector Logistiek.

Vanuit Business Development:

Horizon is penvoerder en coördinator van het EFRO KvW II Green Health Solutions project. Dit doet Horizon samen met partners als de provincie Zuid Holland, de gemeente Almere, de universiteit Leiden, de universiteit Wageningen, de Hogeschool Arnhem-Nijmegen, de Hogeschool Utrecht, de Aeres Hogeschool Almere-Dronten.

Ook in de metropoolregio Amsterdam is Horizon een speler. Horizon geeft in opdracht van de MRA invulling aan de pilot business development circulaire economie. In 2019 en 2020 voeren zij deze pilot gericht op kennis ontwikkeling omtrent business development in de circulaire economie uit. Door de opgedane kennis te delen verankeren zij hun positie in de MRA en dienen zij als voorbeeld voor de gehele MRA.

2.4. Bijdrage Horizon aan het rijksbeleid

De ambities van de provincie ten aanzien van Horizon sluiten naadloos aan bij het rijksbeleid zoals verwoord in het MKB actieplan, de MKB-Samenwerkingsagenda, het Missiegedreven innovatiebeleid en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie. In deze paragraaf wordt dat nader toegelicht.

Met het Economisch Programma heeft de provincie Flevoland ingezet op versterking van het MKB. Flevoland heeft meerdere instrumenten ontwikkeld. Horizon is verantwoordelijk voor de uitrol van de volgende instrumenten die in algemene zin de groei en transitie van het MKB bespoedigen:

- Met de Groeimakelaars van Horizon is een eerstelijns voorziening voor MKB ondernemers ingericht met daarin ruimte voor 1-op-1 adviesgesprekken met ondernemers.
- Vanuit de Groeibuzz worden een samenhangend programma aan evenementen en bijeenkomsten georganiseerd voor MKB ondernemers. Het programma zal vraag gestuurd worden ingericht en is primair gericht op kennisdeling en netwerkvorming.
- Vanuit de 'Voucherregeling voor ondernemend Flevoland³' kunnen MKB ondernemers een financiële bijdrage ontvangen voor de inhuur van expertise voor onder meer haalbaarheidsonderzoeken en scholingsscans.
- Het programma 'Handelsbevordering' met als doel om MKB ondernemers te stimuleren hun afzet in het buitenland te vergroten.
- De provinciale investeringsfondsen (TMI POC Fonds Flevoland, het MKB Fonds en het Technofonds).

Via Horizon wil de provincie de komende jaren nadrukkelijk investeren in het ontwikkelen van toepassingen van 'enabling technologies' (waaronder digitalisering, robotica, composiet) die productieprocessen bij Flevolandse bedrijven optimaliseren en verder verduurzamen.

2.5. Toekomst en versterken Horizon

Met de transitie van Horizon, zoals die in 2018 in gang is gezet, ligt de focus van Horizon nu primair op de versterking van het Flevolandse MKB. De provincie heeft hiertoe haar MKB instrumentarium aanzienlijk uitgebreid (ruim 15 mln. euro voor het POC Fonds en de Voucherregeling) en heeft haar bijdrage aan de exploitatie van Horizon structureel met € 500k verhoogd tot € 1,3 mln. In aanvulling op de exploitatiesubsidie heeft de provincie een aantal meerjarige activiteiten in opdrachten bij Horizon belegd. Deze aanvullende opdrachten hebben bij elkaar een omvang van € 1,2 mln. De totale provinciale bijdrage aan Horizon komt daarmee uit op circa € 2,4 mln. per jaar.

De provincie wil Horizon graag verder ontwikkelen tot een regionale ontwikkelingsmaatschappij die:

- Nog beter aansluit bij de opgaven en uitdagingen van onze regio en vraag gestuurd opereert;
- Extra impulsen kan geven aan de uitvoering van de MKB Actie agenda;
- Een krachtige impuls kan geven aan het Missiegedreven innovatiebeleid;
- Aansluit en gericht kan samenwerken bij landelijke organisaties als Invest-NL, Trade & Innovate en de NFIA.

De uitdagingen zoals verwoord in de Kamerbrief inzake het Missie gedreven innovatiebeleid sluiten naadloos aan bij de opgaven die de provincie in haar Omgevingsvisie⁴ heeft opgenomen. Dit geldt primair voor de opgaven ten aanzien van de energietransitie en de verduurzaming van onze voedselvoorziening. Binnen de bestaande exploitatiebegroting van Horizon is het echter maar beperkt mogelijk daar op een adequate wijze invulling aan te geven. Genoemde opgaven vereisen een integrale multidisciplinaire aanpak, waarin verschillende partijen krachten bundelen om te komen tot een concreet resultaat. Vanuit die visie wil de provincie Flevoland Horizon aanvullend op deze thema's inzetten, voor zover de activiteiten passen bij de aard van de ROM.

Daarnaast wil de provincie Flevoland het ontwikkelbedrijf van Horizon vanaf 2020 op de volgende onderdelen verder versterken:

- Extra inzet op acquisitie. Horizon inmiddels toegetreden als partner van het Nationaal Acquisitie Platform (NAP) met alle rechten en plichten. Bovendien groeit de leadlijst. Om

³ Zie www.horizonflevoland.nl.

⁴ Zie www.omgevingsvisieflevoland.nl (08 november 2017).

buitenlandse investeerders in Flevoland goed te kunnen informeren en laten landen is aanvullende capaciteit nodig.

- Extra inzet op digitalisering en vergroening van het MKB. Horizon wil zelf de expertise in huis hebben om ondernemers te helpen bij het vormgeven van hun digitaliserings- en verduurzamingsstrategie in relatie tot de groei van hun bedrijf. Deze capaciteit is nu niet aanwezig.
- Om aan de doelen van het ministerie van EZK bij te kunnen dragen is extra capaciteit nodig voor business support (MKB ondersteuning) en business development rond maatschappelijke opgaven.

2.6. Exploitatiebijdrage ministerie EZK aan Horizon

Voor het versterken van Horizon en het bijdragen aan de doelen van de Rijksoverheid (o.a. het MKB-Actieplan, de MKB-Samenwerkingsagenda, het missiegedreven Innovatiebeleid en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie) vraagt de provincie het ministerie van Economische Zaken en Klimaat om een rijksbijdrage van € 600.000 ter dekking van de aanvullende exploitatiekosten van de ROM Flevoland. Deze gevraagde bijdrage is circa 20 % van de totale exploitatiebegroting van Horizon (ca € 2,4 mln.). De rijksbijdrage is daarmee qua verhouding vergelijkbaar met de rijksbijdragen aan andere ROM's.

De gevraagde rijksbijdrage is gebaseerd op het uitbreiden van de formatie van Horizon B.V. met 6 FTE om zo invulling te geven aan de doelen van de Rijksoverheid. Ons voorstel is om de rijksbijdrage als volgt in te zetten:

Business support digitalisering van MKB-ondernemingen

Voor dit doel is beoogd om de formatie met 1 FTE uit te breiden. Deze persoon krijgt als opdracht mee om de implementatie van technologisch gedreven innovaties bij MKB-ondernemingen te versnellen. Dit sluit aan bij de geformuleerde doelstellingen in het MKB Actieplan.

Business support Agroketen

De Rijksoverheid zet in op duurzaam geproduceerd voedsel. Ook Flevoland zet hierop in. Dit willen wij doen door multi-stakeholder innovaties te ondersteunen en te begeleiden. Daarnaast willen wij inzetten om de inzet van slimme technologie in zowel de food- als agrosector te stimuleren. Om dit te kunnen doen wordt er ingezet om 1 FTE bij Horizon aan te stellen om zo de Agroketen in deze doelstellingen te ondersteunen.

Business support maritieme sector

Flevoland heeft een brede maritieme sector. Een sector die voor de uitdaging staat om op meerdere punten duurzamer te worden. Enerzijds de visserij, waarbij duurzaam geproduceerd voedsel voorop staat en anderzijds de gehele maritieme sector om duurzamer te gaan varen en te produceren. Door 1 FTE in te zetten om innovaties in de gehele sector te ondersteunen en te begeleiden en het implementeren van slimme technologieën wordt er aan de realisatie van deze doelen bijgedragen.

Business support verduurzaming / energietransitie

Misschien wel een van de grootste uitdagingen op dit moment is het verduurzamen van productieketens. De energietransitie en het klimaatbeleid vragen veel van ondernemers. Om invulling te geven aan het ambitieuze klimaatbeleid is het onze inzet om 1 FTE in te zetten om ondernemers om innovaties te ontwikkelen en te implementeren om zo de productieketens te verduurzamen.

Acquisitie Foreign Direct Investments (FDI)

Flevoland zet in op het verder internationaliseren van de economie. Om dit te realiseren willen van de provincie Flevoland en Horizon extra inzetten (2 FTE) op het actief begeleiden en acquireren van specifieke buitenlandse bedrijven die bijdragen aan de doelstellingen van Flevoland (waaronder het vergroten van innoverende kracht en ontwikkelen van kennis, de verduurzaming van de provincie en de digitalisering van ondernemers). Hierbij wordt de werkgelegenheid in de provincie vergroot en wordt er bijgedragen aan de lijn internationalisering.

De daadwerkelijke inzet zal vanzelfsprekend in overleg met het ministerie worden bepaald.

3. Investeringsfonds

3.1. De financieringscontext

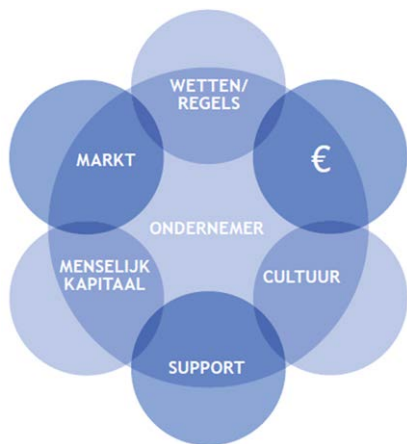
3.1.1. Inleiding

De ambitie om een nieuw fonds op te zetten is niet zomaar ontstaan. Passend in de context van het huidige economische beleid van de provincie en onderbouwd door een kapitaalmarktstudie is deze ambitie uitgegroeid en in dit businessplan tot een concreet voorstel uitgewerkt. Hieronder wordt de beleidscontext en het kapitaalmarktonderzoek kort beschreven.

3.1.2. Provinciaal beleid: versterking van het ecosysteem

Regionale economie is een van de kerntaken van de provincie. De inzet is gericht op het versterken van de economische structuur, werkgelegenheid en het aanjagen van innovatie en kennisontwikkeling in het MKB.

In het Economisch Programma dat in 2016 door Provinciale Staten is vastgesteld wordt de economie als ecosysteem beschouwd waarin de ondernemer centraal staat. De vele factoren waar een ondernemer mee van doen heeft in het ondernemen zijn in het ecosysteem voor ondernemerschap model van Amerikaans professor Daniel Isenberg gemakshalve samengevoegd in 6 domeinen.



De provincie heeft de programmering en uitvoering van dit beleid vervolgens invulling gegeven in vier programmalijnen; Financiering en Support, Human Capital Agenda, Internationalisering en (ondernemers)Cultuur. Iedere programmalijn kent een eigen dynamiek, instrumentarium en inzet.

Financiering en Support

Samen met de provincies in de Noordvleugel heeft Flevoland in 2015 een kapitaalmarktonderzoek laten uitvoeren door REBEL/Panteia. Met een verdiepend onderzoek is vervolgens het Flevolandse financieringslandschap verder in beeld gebracht met specifieke aandacht voor financiering voor het innovatieve MKB. Deze studie is gebruikt ter onderbouwing van de programmalijn Financiering en Support en de bijbehorende instrumenten. Uit dit onderzoek bleek dat het Flevolands innovatieve MKB minder succesvol is in het regelen van financiering dan vergelijkbaar MKB in de Noordvleugel. Het Flevolands MKB zou gebaat zijn bij meer financiering, business development en het organiseren van kapitaal. De provincie heeft dit in de uitwerking en uitvoering van het Economisch Programma opgepakt. Met het TMI Proof of Concept (PoC) fonds is meer kapitaal beschikbaar gekomen voor vroege fase innovatie financiering, de voucherregeling zet in op het verbeteren van de kwaliteit van businessplannen doordat ondernemers externe expertise kunnen inschakelen of kunnen investeren in hun eigen ontwikkeling als ondernemer en het organiseren van kapitaal wordt in de financieringstafel opgepakt. De voucherregeling en het PoC fonds zijn beiden in 2018 gelanceerd. Zo heeft de provincie ingezet op het verbeteren van de condities voor het MKB en zijn een aantal hiaten in het financieringslandschap ingevuld.

3.1.3. Kapitaalmarktstudie

Zowel de provincie als het ministerie van EZK zagen in het huidige financieringslandschap nog mogelijkheden om ook voor de groeiende en doorgroeiende ondernemers financiering beschikbaar te stellen. Om te bepalen welke behoeftes er op het gebied van financiering en groei bij het mkb in Flevoland liggen heeft KplusV in opdracht van de provincie in 2018/2019 een kapitaalmarkt onderzoek uitgevoerd om in kaart te brengen wat de hoogte van de kapitaalbehoefte van het mkb is en om te bepalen welk aanbod aan kapitaal daar tegenover staat.

Het onderzoek van KplusV heeft een andere focus en is op andere wijze uitgevoerd dan het in 2015 door REBEL/Panteia uitgevoerde onderzoek. Beide kapitaalmarktstudies zijn dan ook niet met elkaar te vergelijken en geven zicht op een ander deel van de kapitaalmarkt.

Er is in het onderzoek een uitsplitsing gemaakt in de financiersvraag naar vreemd en eigen vermogen, naar investeringsdoel/fase (innovaties met TRL 1 tot en met 7, innovaties met TRL 8 en 9 en overige doelstellingen) en er is een onderverdeling gemaakt in de hoogte van de kapitaalbehoefte. Deze is uitgesplitst naar € 250.000, van € 250.000 tot € 1,0 miljoen en van € 1,0 miljoen tot € 5,0 miljoen. De kapitaalbehoefte boven de € 5,0 zijn buiten de scope van het onderzoek gehouden.

In het kapitaalmarkt onderzoek hebben we een breed beeld willen schetsen van de huidige en toekomstige kapitaalbehoefte in het Flevolands mkb. Voor het Groeifonds kijken we specifiek naar de groep mkb die kapitaalbehoefte heeft voor TRL fase 8, 9 en verder.

De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek zijn dat:

- De grootste kapitaalvraag bij bedrijven met 2 tot 10 werknemers ligt. Deze groep vertegenwoordigd ongeveer 49% van de totale toekomstige kapitaalbehoefte. Gemiddeld is deze kapitaalbehoefte echter het kleinste en lijkt deze ook relatief goed in te vullen te zijn.
- Er voldoende aanbod is van vreemd vermogen om de behoefte vanuit het MKB te dekken.
- Er een mismatch is van tussen de € 21,4 mln. en € 28,6 mln. tussen vraag naar garantiekapitaal vanuit het MKB en het aanbod aan garantiekapitaal.
- Deze mismatch wordt vooral gezien in de behoefte naar garantiekapitaal tussen de € 250.000 en € 1,0 mln.

TRL 8,9 en overige	Vraag vanuit MKB	Aanbod aan financiering	Mismatch
Vreemd vermogen	€ 229,5 mln.	€ 401,6 mln.	€ 0
Garantiekapitaal	€ 81,3 mln.	€ 52,7 - € 59,7 mln.	€ 21,4 - € 28,6 mln.

Kapitaalbehoefte en aanbod TRL 8,9 en overige

3.2. Fondsoptzet

3.2.1. Inleiding

Het Groeifonds speelt in op de investeringsbehoefte zoals gedefinieerd in 3.1. Om dat succesvol te doen, is het echter van belang dat het fonds duidelijk voor ogen heeft op welke behoefte zich specifiek richt.

3.2.2. Doelstelling: ontsluiten meer (groei)kapitaal

Zoals aangetoond uit het kapitaalmarktonderzoek (paragraaf 3.1.2) blijkt dat de vraag naar financiering in de laatste fasen van innovatie en voor groeiende midden- en kleinbedrijven groter is dan het aanbod van financiering. Het gat tussen vraag en aanbod is tussen de 21,4 miljoen Euro en de 28,6 miljoen Euro groot.

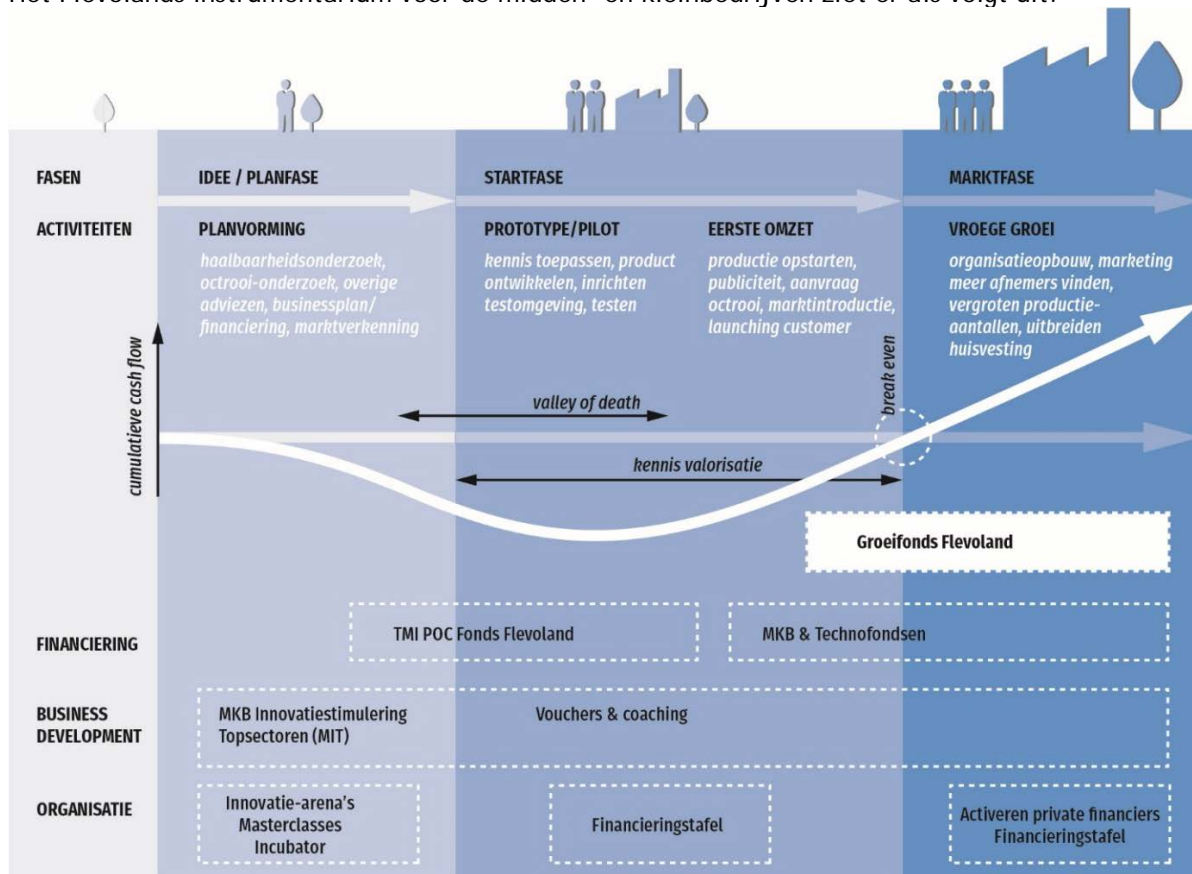
Het Groeifonds Flevoland heeft als doel om meer (groei)kapitaal te ontsluiten voor de Flevolandse midden- en kleinbedrijven. Door de oprichting van het Groeifonds wordt voorzien in de behoefte naar kapitaal in de latere stadia van innovatie en in de groeifase van ondernemingen. Ook zorgt het Groeifonds Flevoland ervoor dat er meer privaat kapitaal wordt aangetrokken voor de regio.

Met het opzetten van het Groeifonds Flevoland wordt een hiaat in het Flevolands economisch ecosysteem opgelost. Hierdoor vult de Nederlandse Staat en de provincie Flevoland samen een belangrijke randvoorwaarde in om ondernemers te laten groeien, kennis en innovatie bij ondernemers te stimuleren om zo de economische structuur van Flevoland te vergroten en daarmee de werkgelegenheid in de provincie te stimuleren.

3.2.3. Relatie met overig financieel instrumentarium in de regio

Groefonds Flevoland voorziet in mismatch tussen vraag en aanbod van financiering in latere stadia van innovatie en voor groeiende midden- en kleinbedrijven. De focus van het fonds, het instrumentarium en de doelstelling van het fonds zorgen ervoor dat dit fonds uniek is op de schaal van geheel Flevoland. Hierdoor treedt het fonds niet in concurrentie met andere publieke investeringsfondsen en gelet op de aangetoonde mismatch zal het Groefonds Flevoland marktpartijen niet gaan verdringen op de kapitaalmarkt. Dit wordt tevens gewaarborgd door in het investeringsreglement op te nemen dat Flevolandse midden- en kleinbedrijven enkel voor financiering uit het Groefonds in aanmerking komen als blijkt dat marktpartijen niet of maar gedeeltelijk in de financieringsbehoefte van de ondernemer kunnen en/of willen voorzien.

Het Flevolands instrumentarium voor de midden- en kleinbedrijven ziet er als volgt uit:



Figuur 2: schematische weergave regionale instrumenten

In de beginfase van innovatie, de planfase, heeft de provincie de subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren Flevoland (MIT). Deze regeling, in samenwerking met het ministerie van Economische Zaken & Klimaat stimuleert Flevolandse ondernemers om haalbaarheidsonderzoeken en experimentele ontwikkeling. Met ingang van 2020 heeft de provincie haar provinciale bijdrage structureel verhoogd naar € 600.000. Samen met de cofinanciering vanuit het Rijk is daarmee een bedrag van € 1.200.000 per jaar beschikbaar voor de eerste fase van innovatie.

Met het TMI Proof-of-Conceptfonds Flevoland (POC-Fonds) heeft de provincie een investeringsfonds in de volgende fase van in innovatie (TRL 4-7). Het POC-Fonds heeft een omvang van € 13,3 miljoen en voorziet in de kapitaalbehoefte van Flevolandse midden- en kleinbedrijven die passen binnen de RIS3 categorieën aangevuld met handel en it. Dit fonds werkt met name met converteerbare achtergestelde leningen en de ticketgrootte is minimaal € 50.000 en heeft een maximum van € 400.000. De provincie Flevoland is van mening dat innovatie in deze fase mag mislukken. Om deze reden wordt er binnen dit fonds uitgegaan van een revolverendheidsgraad van 50 tot 65%.

Voor innoverende techno starters is er binnen de provincie Flevoland (behalve techno starters die gevestigd zijn op het grondgebied van de gemeente Zeewolde) het Technofonds Flevoland. Dit fonds heeft een omvang van € 12.560.760 (per 1 januari 2019). Het fonds is actief in de TRL-fasen 7-9 en heeft een primaire ticketgrootte van maximaal € 300.000. De totale ticketgrootte kan door middel van een vervolginvestering verhoogd worden tot en met maximaal € 500.000. Het Technofonds Flevoland investeert middels participaties en/of door middel van het verstrekken van leningen.

Het investeringsfonds MKB-fonds Flevoland heeft een bredere mkb-doelstelling dan het Technofonds Flevoland. Het MKB-Fonds Flevoland is actief bij bedrijven die innoveren vanaf TRL-fase 8 en investeert in groei. De ticketgrootte is vergelijkbaar met die van het Technofonds Flevoland en is primair gelimiteerd op maximum € 300.000 en op basis van een vervolginvestering mag er maximaal € 500.000 per onderneming worden gefinancierd. Er wordt veelal in de financieringsvraag van de ondernemer voorzien middels een combinatie van participaties en leningen. Het fonds heeft een beperkte omvang van € 1.935.053 (per 1 januari 2019).

Binnen Flevoland is er, naast de gestructureerde investeringsfondsen, ook een instrument die flexibel is. Dit instrument heeft een aanjaagfunctie voor de regionale economie. Dit instrument is ondergebracht binnen de Aanjager B.V. en verstrekt zowel subsidie als kleine financieringstickets aan ondernemers waar een groot potentieel is op de versterking van de regionale economie. Het instrument is vooral actief in de eerste fasen van innovatie (TRL 3-5).

Naast de Flevolandse instrumenten wordt er op het niveau van Metropoolregio Amsterdam gewerkt aan Invest-MRA. Op basis van de huidige documenten heeft dit fonds met name als doel om de transitie op gebied van duurzame energie en circulaire economie aan te jagen en dan ook nog in kennisvalorisatiefase. Dit fonds in oprichting zal werken met tickets van tussen de € 2 tot € 5 miljoen, met een verwachte multiplier van 4. Concreet houdt dit een financieringsvraag in van tussen de € 8 en € 20 miljoen. Op landelijk niveau is in 2019 besloten om Invest-NL op te richten. Met tickets vanaf € 5 miljoen zit dit instrument aan de bovenkant van het financieringslandschap. Provincie Flevoland en Horizon willen met beide partijen graag samenwerken ten aanzien van het verder brengen van businessplannen en de financiering van Flevolandse ondernemers die passen binnen de doelgroep van beide fondsen.

Ook worden Flevolandse midden- en kleinbedrijven geholpen via een voucherregeling en coaching in hun behoeften als ondernemer. Met deze voucherregeling krijgen zij 50% van de kosten voor externe deskundigen vergoed.